

Частина перша
Лорел

1

Англійське село, будиночок у Богом забутому місці, літня днина на початку шістдесятих. Будівля не надто принадна, мурована по-пруськи, біла фарба на західному боці трохи полущилася, по тиньку пнеться вгору лозина. Труби так і димлять. Певно, там, на печі, булькає в каструльках щось дуже смачне. Одразу видно невеличкий город, який примостився просто позаду будинку, вікна у свинцевому переплетиві, що світяться гордістю, ретельно латану черепицю.

Навколо тягнеться типовий сільський паркан з дерев'яною хвірткою, за якою закінчується домашній сад і починаються луки, зелений гайок. Серед вузлуватих дерев стікає по камінцях тоненький струмок. Уже не одне століття стрибає він отак між світлом і тінню, однак звідси його не чути. Будинок стоїть собі сам, невидимий з дороги, якій він завдячує своєю назвою та з якої до нього веде довгий заїзд, охоплений курявою.

Усе завмерло, тільки несподіваний легіт дмухне вряди-годи. На арку з гліцинії сперлися два білі спортивні обручі — торішнє захоплення. Із зеленого візка для білизни, примостившись у кошику з прищіпками, поважно оглядає свої володіння плюшеве ведмежатко з латкою на оці. У сараї терпляче чекає свого часу садова тачка з горщиками.

Попри тишу (чи, може, саме через неї) ця картина ніби просякнута почуттям очікування, якимось напруженням, ніби театральна сцена, на яку саме мають виходити з-за куліс актори. Іще все можливо, усі обставини ще не зійшлися якимось фатальним способом, аж раптом...

— Лорел! — чути здалеку капризний дитячий голосок. — Ло-рел, ну де ти є?

Ураз ніби розвіялися чари. Блякне світло у вікні, здіймається фіранка.

І звідки тільки взялися ті кури, які дзьобають щілини в садовій стежці, і сойка, за якою волочиться тінь через увесь сад, і бурмотіння трактора в полі неподалік. А над усім цим, у халабуді на дереві, лежить на спині шістнадцятирічна дівчина й зітхає, притиснувши язиком до піднебіння лимонну карамельку.

Просто сидіти тут, доки вони шукають, — може, це й жорстоко, але в таку спеку про ігри (ці дитячі забавки) годі було й думати, а тут іще її таємниця! До того ж так воно й мало бути, адже тато завжди казав: «Щоб чогось навчитися, треба спробувати. Що правда, то правда». Зрештою, Лорел не винна, що знаходить кращі схожанки. Так, вони молодші за неї, але ж не дошкільнята!

Насправді їй і не хотілося, щоб її викрили. Не сьогодні. Не зараз. А кортіло просто так лежати, щоб тонка бавовняна сукня плескала легенько по голих ногах, і наповнювати голову думками про нього.

Біллі.

Вона заплющила очі, і його ім'я вогняними літерами постало в темряві, спалахнуло рожевим, наче неонове вивіска. Шкіру зашипало. Вона перегорнула льодяник у роті, вдавивши кінчик язика в западинку в центрі цукерки.

Біллі Бакстер.

Той його погляд поверх чорних окулярів, трохи крива усмішка, вибагливо вкладене темне волосся...

Це сталося вмить. Лорел так і уявляла справжнє кохання. Минув заледве п'ятий тиждень відтоді, як вони з Ширлі вийшли з автобуса та побачили Біллі з друзями. Ті курили на сходах, що вели до дискотеки. Зустрівшись із ним поглядом, Лорел подякувала Богові за те, що перед тим віддала за нові панчохи всі зароблені за вихідні гроші.

— Ну ж бо, Лорел, — благала Айріс заслабим від спеки голосочком. — Так нечесно!

Лорел міцніше стулила повіки.

Вона протанцювала з ним увесь вечір. Оркестр грав свій скіфл¹ дедалі швидше, зачіска, яку вона старанно відтворила за обкладинкою журналу для дівчат *Bunty*, давно розтріпалася, ноги боліли, та вона не зупинялася. І не думала зупинятись, аж доки Ширлі, якій набридло, що подруга не звертає на неї уваги, нагадала їй менторським тоном, що невдовзі вирушає останній автобус (звісно, якщо вона хоче потрапити додому до комендантської години, а Ширлі в цьому зовсім не впевнена). Ширлі аж тупнула ногою. А Лорел, прощаючись, уся зашарілася. Тоді Біллі вхопив її за руку та притягнув до себе, і їй ураз стало ясно, що все своє життя вона чекала саме цієї миті, цієї прекрасної зоряної миті...

— Не хочеш? Як хочеш! — цього разу різко та з образою в голосі сказала Айріс. — От тільки якщо торта на тебе не вистачить, то не ображайся.

Уже перевалило за полудень, і жар сочився у віконце халабуди, злегка забарвлюючи очі Лорел червоним кольором, як у вишневої коли. Вона сіла, але вийти зі схованки не квапилася. Загроза була серйозна (адже всі знали, як вона любить матусин бісквітний торт із полуницею), проте марна. Лорел добре знала, що спеціальний ніж лежить нікому не потрібний на кухонному столі, забутий у хаотичних спробах зібрати докупи кошики

¹ Скіфл — стиль у музиці з використанням фольклорних інструментів, популярний у 1950—1960-х. (Тут і далі прим. пер.)

для пікніка, підстилки, лимонад, рушники, щоб витиратися після плавання, і новий радіоприймач. Вона знала це, бо бачила той ніж із червоною стрічкою на руків'ї біля миски з фруктами, коли потайки прокралася в темний прохолодний дім, нібито граючи в хованки, а насправді для того, щоб забрати звідти пакунок.

Цей ніж уже став сімейною традицією. Ним розрізали всі торти в родині Ніколсонів: на день народження, на Різдво, на «підняти настрій». А мати традицій не ламала. Це означало, що Лорел може користуватися тим ножем доти, доки хтось не прийде по нього. Зрештою, що тут такого? У родині, де так рідко можна побути в тиші, де хтось постійно ходить сюди-туди, грюкаючи дверима, просто гріх не цінувати хвилини усамітнення.

Сьогодні дівчині, як ніколи, треба було побути на самоті.

Пакунок для Лорел принесли з поштою минулого четверга. Їй пощастило, бо з листоношею зустрілася Роуз, а не Айріс, чи Дафна, чи, борони Боже, мама. Лорел одразу зрозуміла, від кого це. Шоки залилися рум'янцем, але вона все-таки видушила із себе щось про Ширлі та якусь платівку, яку подруга ніби брала послухати. Та дарма вона морочила Роуз голову: неуважна, як завжди, вона вже прикипіла поглядом до метелика, який сів перепочити на паркані.

Пізніше того самого вечора, коли вся родина зібралася перед телевізором — показували музичну передачу, — а Дафна з Айріс завели дебати щодо визначних досягнень Кліфа Річарда й Адама Фейта, причому батько обурювався фальшивим американським акцентом останнього, оплакуючи занепад Британської імперії, Лорел вислизнула з кімнати. Дівчина замкнулась у ванній і сповзла на підлогу, спершись спиною на двері.

Тремтливими пальцями надірвала пакунок.

Їй на коліна впала невелика книжка, перев'язана стрічкою. Назву вона роздивилася ще крізь папір — то був «День народження» Гарольда Пінтера. Мурахи так і забігали по спині. Лорел аж запищала.

Відтоді дівчина щоночі клала подарунок собі в наволочку. Спати було не надто зручно, але їй подобалося, що книжка завжди поряд. Вона *мала* завжди бути поряд. Це багато для неї важило.

Лорел свято вірила, що буває мить, коли людина опиняється на роздоріжжі: раптом трапиться щось неочікуване, що назавжди змінить життя. Саме такою миттю стала прем'єра п'єси Пінтера. Вона дізналася про неї з газети й чомусь захотіла подивитися. Батькам сказала, що буде в Ширлі, змусила подругу дати обітницю мовчання, а сама сіла на автобус до Кембриджу.

До того вона нікуди сама не їздила. Сидячи в темній залі Художнього театру та спостерігаючи за тим, як вечірка на честь дня народження Стенлі перетворюється на суцільний кошмар, вона відчула незнане до того піднесення.

Певно, так почувалася червонощока міс чи то місис Бакстон, яка щонеділі акуратно ходила до їхньої церкви на вранішню службу, адже Лорел підозрювала, що такою побожністю жінка зобов'язана новому молоденькому пастиреві. Так вона думала, умолившись на самому краєчку крісла на своєму дешевому місці, відчуючи, як вливається в жили енергія сцени, як розпашілося від задоволення обличчя. Вона знала. Лорел не змогла б сказати, що саме, але точно усвідомлювала: справжнє життя ще чекає на неї.

Вона нікому не довіряла своєї таємниці, бо просто не знала, як це пояснити, носила її в собі до того самого вечора, коли Біллі поклав їй руку на талію та вона, притискаючись щокою до його шкіряної куртки, сповідалася йому..

Лорел дістала з книжки його лист, укотре перечитала. Лист був короткий: він чекатиме на неї в кінці дороги о пів на третю дня в суботу, буде на мотоциклі. Хоче їй дещо показати — своє улюблене місце на всьому узбережжі.

Дівчина глипнула на годинник. Залишилося менше двох годин, щоб доїхати.

Коли вона розповіла йому про виставу за «Днем народження», про те, що вона тоді відчула, хлопець тільки кивав головою. Сам розповідав про Лондон, про театр, про всі ті гурти, що він бачив у нічних клубах, і Лорел чула в тих розповідях блискучі перспективи. А потім Біллі її поцілував — вона вперше цілувалася по-справжньому, — і в її голові неначе спалахнула лампочка, заливаючи все білим світлом.

Вона підійшла до невеличкого люстерка з косметичного набору, який Дафна поставила біля стіни, і глянула на себе. Подивилася на чорні стрілки, які так старанно вимальовувала в кутиках очей. Запевнившись, що вийшло симетрично, поправила чуб і спробувала вгамувати цю нудну тривогу, ніби вона забула про щось важливе. Плещений рушник узяла, купальник під сукню вдягнула. Батькам сказала, що місис Годжкінс попросила на кілька годин вийти на роботу: треба прибрати в салоні.

Лорел відвернулася від дзеркала, відкусила задирку на пальці. Вона не звикла отак ховатися. Вона ж хороша дівчина, усі так кажуть: і вчителі, і мами подружок, і місис Годжкінс. Але хіба в неї є вибір? Як пояснити все батькові й матері?

Лорел не сумнівалася, що батьки кохання не знали, хоч би які історії вони розповідали про своє знайомство. Звісно, вони любили одне одного, та це була спокійна любов двох літніх людей, яка вимірювалася масажами спини й чашками чаю. «Ні», — гмикнула Лорел. Певно, ніхто з них не знав іншого кохання, того, що з феєрверками, калатанням серця, з фізичним (вона почервоніла) жаданням.

Подув теплого вітру приніс із собою далекий відзвук материного сміху. Невиразно відчуючи, що стоїть на краю обрію, Лорел відчула приплив ніжності. Мила мама! Вона не винна, що війна згубила її молодість, що, коли вона познайомилася з татом і одружилася з ним, їй було майже двадцять п'ять. Окрім того, вона досі бралася майструвати

кораблики з паперу щоразу, як треба було підбадьорити когось із членів сімейства, а найяскравішою подією літа для неї стала перемога в конкурсі садівників — її портрет навіть надрукували в газеті. (І не просто якійсь місцевій — стаття вийшла в кількох лондонських виданнях у спеціальній рубриці, присвяченій заходам регіонального рівня. Батько Ширлі, адвокат, поспішив принести їм вирізки.)

Коли тато почепив той клаптик паперу на новенький холодильник, мама спробувала вдати, ніби їй ніяково, ба навіть протестувала, але не надто наполегливо. Стаття так і лишилася там висіти. Ні, вона таки пишалася своєю надзвичайно довгою стручковою квасолею, справді пишалась, — оце Лорел і мала на увазі. Вона сплюнула уламок нігтя. Це було б важко пояснити, однак обманювати людину, яка пишається стручковою квасолею, здавалося не таким жорстоким, як примушувати її усвідомити, що цей світ уже не такий, яким був колись.

Лорел нечасто випадало когось обманювати. Сім'я в неї була дружна, так казали всі друзі. Казали особисто і — вона це знала — в неї за спиною. Був за Ніколсонами один гріх, що пробуджував у інших підозри: вони, здається, і справді добре ставились одне до одного. Проте останнім часом усе змінилося. І хоча Лорел поводитися так само, як і раніше, вона відчувала якесь віддалення. Аж тут дмухнув вітерець, і пасма волосся впали їй на обличчя. Вона трохи насупилася. Увечері, коли вони сиділи за обіднім столом і батько, як завжди, намагався жартувати — виходило мило, але зовсім не смішно, та вони все одно сміялися, — їй здавалося, ніби вона дивиться на це все знадвору; немовби вони всі їдуть в одному вагоні, погойдуючись у своєму сімейному ритмі, та вона стоїть сама-самісінька на вокзалі й дивиться їм услід.

От тільки поїхати мала вона. І дуже скоро. Вона все продумала. Центральна школа риторики й театрального мистецтва — те, що треба. Цікаво, що скажуть батьки, почувши, що їхня дитина хоче поїхати? Вони обоє

не надто цікавилися навколишнім світом, але мати від самого народження Лорел не вибиралася навіть до Лондона. У них станеться серцевий напад просто через те, що старша донька збирається туди перебратися, не кажучи вже про досить туманні перспективи акторської кар'єри.

Унизу тріпотіла на мотузці мокра білизна. Хляснули одна об другу штанини її джинсів, які так не подобалися бабці Ніколсон («Лорел, ти маєш вульгарний вигляд. Немає нічого гіршого за дівчину, яка занадто виставляє себе напоказ»), і однокрила курка завокотала з переляку й забігала подвір'ям.

Лорел насунула на очі сонячні окуляри в білій оправі та раптом осіла, спершись на стіну халабуди.

Якби не та війна! Відтоді минуло вже майже шістнадцять років, стільки, скільки їй самій, а світ не стоїть на місці. Усе змінилося. Протигази, військовий однострій, талони на продукти залишились у великій валізі кольору хакі, яку батько тримав на горищі. Та, на жаль, деякі люди цього не усвідомлювали, власне, усі, кому переважило за двадцять п'ять.

Біллі казав, що їй до них не достукатися. Що це так звана проблема батьків і дітей, що не варто й намагатися донести до них свою думку, що в книжці Алана Сіллітоу, яку Біллі завжди носив у кишені, так і сказано: батьки не мають розуміти своїх дітей, а якщо розуміють, то значить, ваші дії не є правильними.

Лорел хотіла не погодитися (хоча звикла бути хорошою дівчиною, слухняною донечкою), але не стала. Натомість пригадала останні вечори, коли їй вдавалося втекти від сестер. Тоді вона виходила назустріч духмяним сутінкам з радіоприймачем під блузкою та ховалася в халабуді, а серце сказано калатало. На самоті дівчина мерщій умикала «Радіо Люксембург»¹ і просто лежала,

¹ Англomовна комерційна радіостанція, яка відіграла значну роль у популяризації рок-н-ролу.

поринувши в музику. Найновіші пісні просочувалися в тихе сільське повітря, огортали, немов ковдрою, старовинний краєвид, і Лорел уся вкривалася сиротами від блаженного усвідомлення: вона — частина чогось більшого, якоїсь усесвітньої змови, таємного угруповання. Нового покоління людей, які в цей самий момент також слухають цю музику, які розуміють, що на них чекає життя, і весь цей світ, і майбутнє...

Лорел розплющила очі — ті спогади розвіялися. Та від них було тепло, і вона з насолодою потягнулася, спостерігаючи за польотом грака серед рідких хмар. Лети, пташко, лети. Незабаром і вона так літатиме, тільки-но закінчить школу. Дівчина дивилася, не змигаючи, аж доки птах не перетворився на крапочку в далекій синяві, а потім сказала собі: якщо вона на це наважиться, батьки точно все зрозуміють, і тоді вже все буде як треба.

На очі навернулися щасливі й горді сльози, і Лорел відпустила свій погляд назад до будинку: ось її вікно, он степові айстри, якими вони з мамою позначили могилу бідолашного кота Констебля, а от щілина між цеглинами, там вона, соромно сказати, залишала записки для фей.

Пригадала дещо з раннього дитинства: як витягала з басейну біля моря равликів, як вони щодня вечеряли в залі бабусиноного приморського пансіонату, — та ці спогади скоріше нагадували сон. Не було в неї іншої домівки, окрім цього сільського будиночка. І хоча дівчина сама не хотіла собі такого життя, їй приємно було дивитися на батьків, коли вони щовечора сиділи у своїх однакових кріслах, і засинати, знаючи, що по той бік тонкої стіни вони про щось тихенько балакають і що варто лише простягнути руку, щоб торкнутися котроїсь із сестер.

Вона сумуватиме за ними, коли поїде. Лорел закліпала очима. Вона за ними сумуватиме. Раптом стало зрозуміло, що це неминуче. Усвідомлення цього — мовби камінь, який вона проковтнула. Сестри брали без дозволу її речі, псували губну помаду, дряпали платівки,

ЗМІСТ

Частина перша. Лорел

1	8
2	23
3	35
4	46
5	58
6	66
7	82
8	97
9	116
10	127

Частина друга. Доллі

11	140
12	166
13	191
14	209
15	228
16	242
17	256
18	269
19	283
20	296
21	308

Частина третя. Бів'єн

22	322
23	338
24	351
25	369
26	383
27	398
28	412
29	425
30	442

Частина четверта. Дороті

31	462
32	471
33	480
34	487

Подяка	492
--------------	-----